

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

กฎหมายต่างประเทศ

Canadian Environmental Protection Act 1988

Environmental Protection (Impact of Proposals) Act 1974

Environment, Resources and Development Court Act 1993

International Commission of Juristics & Consumer Association of Penang, Rural Development and Human Rights in South East Asia Report of a Seminar in Penang December 1981

หนังสือ

กมลทิพย์ คดีการ. (2531). *เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง.

เข้มชัย ชุตินวงศ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

จิตติ ดิงศภัทย์. (2536). *กฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

_____. (2555). *กฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ชาย เสวิกุล. (2513). *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ถาวร เกียรติทับทิว. (2534). *เอกสารคำสอนวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ข้อความเบื้องต้นทั่วไป ภาค 2 สอบสวน*. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์.

- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2556). *มุมมองใหม่ในกำหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- น้ำแท้ มีบุญสูง. (2550). *การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (class action) และการนำรูปแบบการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ประเทือง ธนิยผล. (2538). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- ประโมทย์ จารุณิล. (2558). *LW443 การสืบสวนและสอบสวน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2552). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- พิเชษฐ เมลาดานนท์. (ม.ป.ป.). *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 2 บทบาทของกฎหมายในการควบคุมและการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2551). *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อม-ประเทศไทย. (2548). *คู่มือกฎหมายสิ่งแวดล้อมสำหรับประชาชน สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม การร้องทุกข์ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม*. ส่วนผลิตสื่อและเผยแพร่ กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, กอบกุล ราชนาคร. (2552). *กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม*. เชียงใหม่: ลีออคอินดีไซน์เวิร์ค.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2551). *วิอาญาพิสดาร เล่ม 1 หลักกฎหมาย และแนวคำพิพากษากฎีกา ตาม ป.วิ.อ. ภาค 1 และ 2*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- สวัสดิ์ โนนสูง. (2543). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- สุกาญจน์ รัตนเลิศสุรณ. (2548). *หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- สุนทรียา เหมือนพะวงศ์. (2550). *ตัวอย่างกฎหมายว่าด้วยศาลสิ่งแวดล้อมในสหรัฐอเมริกา*. ม.ป.ท..
- สุนีย์ มัลลิกะมาลัย. (2552). *การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ นิ่มน้อย, เฉชา ศิริเจริญ และอัยฎางค์ ปาณิกบุตร. (2530). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.

- โสภณ รัตนกร. (2547). คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- อรัญ สุวรรณบุปผา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2547). *กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ.

วารสาร บทความ

- กาญจนวรรณ สารโชค. (2526). สภาพแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมกับคุณภาพชีวิต. *อุตสาหกรรมกรุงเทพ*, 4.
- เขตไท ลังการ์พินธุ์. (2544). การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตาม.พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และการแก้ปัญหาโดยแนวทางเลือกอื่น. *วารสารนิติศาสตร์*, 31, 4.
- จรัญ ภัคดีธนากุล. (2524). บทความพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย. *วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์*, 6, 3.
- ชวลิต โสภณวัต. (2524). กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ. *อุตสาหกรรมกรุงเทพ*, 28, 6.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2548). การนำรูปแบบการดำเนินคดีแบบกลุ่ม(Class Action) มาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. *บทบัญญัติ*, 61, 1.
- ประกอบ สีนะเปสนันท์. (2550). การพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย” *วารสารยุติธรรมปริทัศน์*, 1, 6.
- ประพจน์ คล้ายสุบรรณ. (2550). แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคดีสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิชาการศาลปกครอง*, 7, 2.
- พนัส ทัศนียานนท์. (2529). กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. *วารสารสิ่งแวดล้อม*, 3, 2.
- พิเชษฐ เมลาณนท์. (2533). กฎหมายกับการพัฒนา: ปัญหาทางนิติศาสตร์ ที่ทุกคนจะเหมาะเอาว่ากำลังพูดเรื่องเดียวกัน (บทความวิชาการขอบเขต Law and Development เน้นการรายงานของ International Legal Center). *วารสารนิติศาสตร์*, 23 (1).
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2550). บทบาทของศาลยุติธรรมกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม (The Role of the Court of Justice and the Environmental Law). *ธรรมนิติ*.
- ลาจิต ไชยอนงค์. (2550, พฤษภาคม). “การพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมประสพการณ์ของศาลญี่ปุ่น. *วารสารยุติธรรมปริทัศน์*, 1, 5.

สุณีย์ มัลลิกะมาลย์. (2539). ทางเลือกในการเยียวยาผู้เสียหายจากปัญหามลพิษ. *อุตสาหกรรม*, 43, 1.

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

จรณชัย ศัลยพงษ์. (2528). *รูปแบบของกฎหมายสถานะแวดล้อมของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนาธิป เหมือนพะวงศ์. (2550). *พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีแพ่งที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชวัลกานต์ เกราะแก้ว. (2552). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนใน
คดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ปริทัศน์ มหวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

คนัยยศ ศรีลัมพ์. (2525). *ค่าทดแทนในกรณีสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญาวัน ชมเสวก. (2550). *ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีละเมิด*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัญญาพร โกลสกิจติวงศ์. (2541). *ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม*.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีรฉัตร จรรยาสันห์. (2547). *การพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมโดยศาลชำนาญพิเศษ*. วิทยานิพนธ์นิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รชต สว่างจิตต์. (2550). *มาตรการที่เหมาะสมในการลงโทษนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดปัญหา
สิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รชฎ บุญสินสุข. (2545). *การดำเนินแบบกลุ่มในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์*.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลีลานาฏ พิมพ์พัฒน์. (2556). *ปัญหาในกระบวนการพิจารณาความอาญาในคดีสิ่งแวดล้อม: ศึกษา
กรณีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรเทพ ไกรนุกูล. (2544). *ปัญหากระบวนการดำเนินคดีอาญากับผู้แทนนิติบุคคลในความผิด
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วิเชียร พรหมพันธุ์. (2545). *การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในทางแพ่งเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของรัฐโดยพนักงานอัยการ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริรัตน์ รัตนพันธุ์. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันต์ชัย เหล่าสันติสุข. (2552). *ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของผู้ก่อมลพิษทางสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อัญชลี ฉายสุวรรณ. (2534). *การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชัญ พงษ์ประดิษฐ์. (2548). *บทบาทของประชาชนในการดำเนินคดีอาญาความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

- จิตตพงศ์ สระซิด. (ม.ป.ป.). *มาตรการทางอาญาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการดำเนินคดีกับผู้ประกอบการเหมืองแร่*. กลุ่มตรวจสอบแผนงานและโครงการ สำนักงานอนุญาต กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2546). *การประสานความร่วมมือในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ก่อมลพิษ*. งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหาร กระบวนการยุติธรรมระดับสูง.(บ.ย.ส.) รุ่นที่ 6, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2551). *พยานผู้เชี่ยวชาญทั่วไปและพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีสิ่งแวดล้อม*. ใน สองปีสถาบันวิจัย รพีพัฒนศักดิ์ สองปีนิติศาสตร์เสวนา นิติศาสตร์เสวนาเรื่อง “การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมตามระบบกฎหมายต่างประเทศ” สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์.
- มนตรี ศรีเอี่ยมสะอาด. (2550). *การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม*. งานเอกสารวิชาการ หลักสูตรผู้บริหาร กระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส..) รุ่นที่ 10 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

- วินัย เรืองศรี. (2550). *ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม*. โครงการผลักดันนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สมชาย ปรีชาศิลปปะกุล. (2546). *โครงการทบทวนองค์ความรู้ระบบชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากมลพิษจากสิ่งแวดล้อม*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- สมศักดิ์ จันทร์ธา. (2549). *กระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์กับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295*. เอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูงรุ่นที่ 10 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สมฤดี ชาญญศิริ. (2563). *สิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง กรณีหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่*. คอลัมน์รายงานพิเศษ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์.
- ศราวุธ เบญจกุล. (2554, 10 มิถุนายน). การเข้าถึงความยุติธรรมในเรื่องสิ่งแวดล้อม. *ไทยโพสต์*.
- ศุภนิษฐ์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ. (2531). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ*. รายงานผลการวิจัยคณะนิติศาสตร์ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมูลนิธิญี่ปุ่น.
- _____. (2545). *“การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535”* เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมอาจารย์ทั่วราชอาณาจักร จัดโดย สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. พงษ์เดช วานิชกิตติกุล และคณะ. (2557). *โครงการศึกษาวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- Barton H. Thompson, Jr.. (2000). The Continuing Innovation of Citizen Enforcement. *University of Illinois Law Review*.
- Carrington D. Paul and Babecok Allen Barbara. (1977). *Civil Procedure: Cases and Comments on the Process of Adjudication*. California: Little, Brown.
- Charles T. Mc Cormick. (1980). *Damage*. n.p..

- David G. Owen. (1994). Punitive Damages Overview: Functions, Problems and Reform. Symposium Punitive Damages Awards In Product Liability Litigation: Strong Medicine or Poison Pill?. *Villanova Law Review*, 39.
- D. Farrier. (1999). *Factoring Biodiversity Conservation into Decision-making Processes: The Role of the Precautionary Principle*. In Perspectives on the Precautionary Principle. United States: Federal Press.
- Environmental Agency. (1979). *Environmental Laws and Regulations in Japan*. n.p..
- Gerald W. Boston. (1992). Environmental Torts and Punitive Damages (Part two). *Journal of Products Liability*, 14, 1.
- Michael J. Pepek. (1994). “TXO v. Alliance: Due Process Limits and Introduction a Defendant's Wealth when Determining Punitive Damages Awards” Symposium: Environmental Restraints on Water Law Case note Constitutional Law. *Pacific Law Journal*.
- Milton D. Green. (1972). *Basic Civil Procedure*. USA: The Foundation Press, Inc.
- Phillip S. James. (1976). *General Principle of the Law of Tort*. UK: Butter worths.
- Thomas D. Rowe, Jr.. (1979). Development in Law Class Action. *Harvard Law Review*, 3.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2563). *หลักระบาดวิทยา (Principles of Epidemiology)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.elnurse.ssru.ac.th>.
- ศาลปกครอง. (2563). *พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://admincourt.go.th/admincourt/site/02litigation.html?page=02litigation_896.
- Thomson Reuters Westlaw. (2020). *American Jurisprudence*. (Online). Available: [https://www.content.next.westlaw.com/Browse/Home/FormFinder/AmericanJurisprudenceLegalForms2d?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://www.content.next.westlaw.com/Browse/Home/FormFinder/AmericanJurisprudenceLegalForms2d?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true).